

Časopis pro pěstování matematiky

Blanka Vojtášková

Doc. RNDr. Jaroslav Blažek, CSc. šedesátníkem

Časopis pro pěstování matematiky, Vol. 110 (1985), No. 3, 329--332

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/118228>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1985

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

ZPRÁVY

DOC. RNDR. JAROSLAV BLAŽEK, CSC. ŠEDESÁTNIKEM

BLANKA VOJTÁŠKOVÁ, Praha

Nikdo by nevěřil, že jubilant v tomto roce slaví již své šedesátiny. Při této příležitosti bychom rádi připomenuli alespoň některé aspekty z jeho bohaté činnosti matematika, didaktika a učitele.

Docent Blažek se narodil 15. 1. 1925 v Lounech v rodině dělníka. Hluboký zájem o matematiku projevoval již na gymnáziu. Na Karlově universitě začal studovat hned v prvním poválečném semestru; zvolil si učitelskou kombinaci matematika – deskriptivní geometrie. Přírodovědeckou fakultu UK (dnešní MFF) dokončil v r. 1949 a na doporučení prof. Vyčichla byl hned po absolutoriu přijat jako její asistent. Po úspěšném konkursním řízení nastoupil v r. 1951 interní aspiranturu v nynějším Matematickém ústavu ČSAV. V roce 1953 získal titul RNDr (v disertační práci vyšetřoval grupy, jejichž všechny podgrupy jsou kvazinormální, tj. záměnně se všemi podgrupami) a v r. 1958 obhájil kandidátskou práci pojednávající o zobecně-

ných nilpotentních grupách. Tato práce, stejně jako jeho další výsledky týkající se Dicmanova zobecnění pojmů p -podgrupy a Sylowovy podgrupy jsou významným příspěvkem k teorii grup.

Po ukončení aspirantury v r. 1954 nastoupil doc. Blažek jako odborný asistent na tehdejší Vysokou školu pedagogickou v Praze a při jejím zrušení byl v r. 1959 převeden na katedru algebry a geometrie na MFF UK. Až do konce šedesátých let byly hlavním předmětem jeho vědeckého zájmu algebra a teorie grafů. Z výsledků, v zahraničí obzvláště ceněných, se zmiňme alespoň o řešení problému průšečkového čísla pro různé speciální typy grafů. V habilitační práci (obhájena v r. 1968) se doc. Blažek opět zabývá algebrou – ukazuje, jak lze přenést neotherovskou teorii ideálů na tzv. Ω -grupy (a tedy i na neasociativní a nekomutativní okruhy). Výčet matematických aktivit by nebyl úplný, kdybychom opomenuli zmínit se o jeho zájmu o výpočetní techniku a její aplikace. Ve spolupráci s výtvarníkem doc. Zdeňkem Sýkorou vznikla nejen řada vysoce moderních obrazů a soch, ale i dvě plastiky, jež zkrášlují naše hlavní město. O tomto originálním využití počítačů v umění výtvarném se lze dočíst v mezinárodním časopise Leonardo (viz [8]). Jejich článek byl též zařazen do monografie Visual Art, Mathematics and Computers (Pergamon Press, 1979).

V roce 1967 byl doc. Blažek pověřen vedením katedry teorie vyučování matematice na MFF UK. Tato skutečnost znamenala velký zlom v charakteru jeho vědecké práce. Doc. Blažek věnoval zcela nezištně veškerý svůj um a energii na pomoc nově vznikajícímu vědnímu oboru – teorii vyučování matematice. K systematické vědecké práci v tomto oboru vedl též všechny členy své katedry a další zájemce (prakticky z celé ČSSR), jimž ochotně navrhoval pracovní témata a poskytoval mnohé rady pro jejich úspěšnou práci. Dokladem jeho obětavého zájmu je nejen skutečnost, že v poměrně krátké době dosáhli prakticky všichni členové jeho katedry vědeckých hodností, ale i řada aspirantů, které zasvětil do vědecké práce v didaktice matematiky.

Po odchodu z funkce vedoucího katedry v r. 1975 soustředil doc. Blažek veškeré své úsilí na novou reformu učitelského studia a s tím související otázky vysokoškolské didaktiky. Sám či se spolupracovníky publikoval řadu článků metodického rázu. Své bohaté pedagogické zkušenosti pak zhodnotil jako hlavní autor dvou vysokoškolských učebnic, řady skript a dalších učebních textů.

V této souvislosti se nelze nezmínit o tom, že doc. Blažek je velmi úspěšným pedagogem. Jeho přednášky vždy vynikají jasným podáním a dobrou motivací. Jako učitel byl u žáků vždy oblíben a jeho metodické postupy se pro mnohé z nich staly celoživotním vzorem. Rovněž učebnice a skripta pod jeho vedením sepsané se vyznačují systematickým a plastickým výkladem a jsou proto studenty v celé ČSSR hojně využívány.

Rozsáhlé úkoly pedagogické i vědecké, práci v státních závěrečných komisích, v komisích pro obhajoby RNDr., PedDr. a CSc. a v neposlední míře i přímou pedagogickou činnost doc. Blažka ohodnotil děkan MFF čestným uznáním (1974) a dvojnásobným udělením medaile MFF UK (1978 a 1980).

K výčtu aktivit doc. Blažka patří neoddelitelně též jeho přednášková činnost v zahraničí (Belgie 1974 a 1976, SSSR 1975, Francie 1976 a 1979, Itálie 1980, NDR 1980, 1982, 1984) i doma. V souvislosti s nastupující modernizací výuky matematiky na základních a středních školách v 70. letech konal například – po dobu osmi let – pravidelně přednášky pro KPÚ České Budějovice. Rovněž jeho dlouholetá spolupráce s Pedagogickou fakultou v Ústí nad Labem, kde koná přednášky a vede metodický seminář pro členy katedry matematiky, je velmi plodná a byla již dvakrát oceněna tamním děkanem, jenž doc. Blažkovi udělil pamětní medaile Pedagogické fakulty v Ústí n. Labem (1982 a 1984).

Doc. Blažek se vždy výrazně angažoval ve směru společenského pokroku. Svými postoji a charakterním jednáním je vzorem svým studentům i spolupracovníkům. Je jimi vážen pro bystrý a pohotový úsudek, pro umění jednat s lidmi, pro ochotu poradit a pomoci i v době neúspěchů.

Jméнем všech jeho žáků, spolupracovníků i široké matematické a učitelské veřejnosti přejí doc. Blažkovi do dalších let hodně zdraví a úspěchů, aby mu jeho tvůrčí elán a nezdolný životní optimismus ještě dlouho vydržely.

SEZNAM PRACÍ DOC. DR. J. BLAŽKA, CSC.

Vědecké a odborné práce

- [1] Kvazinormální podgrupy (disertační práce), 1953.
- [2] Zobecnění věty o centru p -grup, Sborník Vys. šk. pedagog. v Praze, 1957.
- [3] Zobecněné nilpotentní grupy (kandid. dis. práce), MÚ ČSAV, 1958.
- [4] A minimal problem concerning complete plane graphs, Proc. of the Symp. of Th. of Graphs, Smolenice, 1963 (spolu s *M. Komanem*).
- [5] O Dicmanově zobecnění p -podgrupy a Sylowovy podgrupy, Acta Univ. Carol.-Math. et Ph. 2, 1964.
- [6] On an extremal problem concerning graphs, CMUC 8, 1, 1967 (spolu s *M. Komanem*).
- [7] Noetherovská teorie Ω -grup (habilitační práce), 1967.
- [8] Computer-aided multielement geometrical abstract paintings, Leonardo., Vol. 3, 1969 (spolu se *Z. Sýkorou*).
- [9] Průsečíkové číslo úplných k -chromatických grafů, Sborník Vys. šk. pedagog. v Praze, 1970 (spolu s *M. Komanem*).
- [10] Relace, MFvŠ 1971/72 Vol. 2, č. 4 (spolu s *O. Odvárko*).
- [11] Ekvivalence a rozklad množin, MFvŠ 1971/72 Vol. 2, č. 5 (spolu s *O. Odvárko*).
- [12] Zobrazení, MEvŠ 1971/72 Vol. 2, č. 6 (spolu s *O. Odvárko*).
- [13] Tabulková metoda v logice, MFvŠ Vol. 2, č. 6 (spolu s *O. Odvárko*).
- [14] Operace, MFvŠ 1971/72 Vol. 2, č. 7 a 8 (spolu s *O. Odvárko*).
- [15] Grupy, MFvŠ 1971/72 Vol. 2, č. 10 (spolu s *O. Odvárko*).
- [16] Příklady grup MFvŠ 1971/72, Vol. 2, č. 10 (spolu s *O. Odvárko*).
- [17] Tabulky k řešení logických a množinových úloh, MFvŠ 1971/72, Vol. 2, č. 10 (spolu s *O. Odvárko*).
- [18] Operace v grupoidech, MFvŠ 1971/73, Vol. 3, č. 1 (spolu s *O. Odvárko*).
- [19] Vlastnosti některých podmnožin grupy, MFvŠ 1972/73, Vol. 3, č. 2 (spolu s *O. Odvárko*).

- [20] Faktorové grupy, MFvŠ 1972/73, Vol. 3, č. 3 a 4 (spolu s *O. Odvárko*).
- [21] Homomorfní a izomorfní zobrazení grupy, MFvŠ 1972/73, Vol. 3, č. 5 a 6 (spolu s *O. Odvárko*).
- [22] O přirozených číslech, MFvŠ 1973/74, Vol. 4, č. 8 (spolu s *P. Vopěnkou* a *B. Kussovou*).
- [23] Quelques aspects de la théorie des graphes, Groupes de Contact (sc. math.), Bruxelles, 1976/77.
- [24] O výchově budoucích učitelů matematiky na MFF UK, Pokroky mat., fys. a astr., 1978, Vol. XXIII, č. 1 (spolu s *O. Odvárko*).
- [25] Computer-aided multielement geometrical abstract paintings, Visual Art, Mathematics and Computers, Pergamon Press, 1979.
- [26] Anwendung von kleinen Rechnern in Algebraausbildung, Wiss. Zeitschr. der HU zu Berlin, Math.-Naturwissensch. Reihe (v tisku).
- [27] Anwendungsbeispiele in Algebraausbildung, Sborník konf. KDM v Novém Městě 1984 (v tisku).

Učební texty, skripta a učebnice

- [28] *A. G. Kuroš*: Kapitoly z obecné algebry (překlad), Academia Praha 1968 (2. vyd. 1977) (spolu s *L. Koubkem*).
- [29] Úvod do axiomatické teorie množin I, SPN Praha 1972 (spolu s *P. Vopěnkou* a *B. Kussovou*).
- [30] Úvod k axiomatické teorii množin, KPÚ Č. Budějovice, 1972 (spolu s *P. Vopěnkou* a *B. Kussovou*).
- [31] Množiny a přirozená čísla, SPN Praha 1977 (spolu s *B. Kussovou* a *P. Vopěnkou*).
- [32] Algebra a teor. aritmetika I — učební text MFF UK 1977 a PF Ostrava 1977 (spolu s *E. Caldou* a *B. Kussovou*).
- [33] Algebra a teor. aritm. II — učební text MFF UK 1978 (spolu s *M. Komanem* a *B. Kussovou*).
- [34] Algebra a teor. aritm. I — skriptum SPN Praha 1979 (spolu s *E. Caldou*, *M. Komanem* a *B. Kussovou*).
- [35] Sběrka úloh z alg. a t. aritm. I — skriptum PF Ústí n. L. 1979 (spolu s *M. Bělikem*, *J. Kopkou* a *J. Procházkou*).
- [36] Sběrka úloh z alg. a t. aritm. II — skriptum PF Ústí n. L. 1980 (spolu s *M. Bělikem*, *J. Kopkou* a *J. Procházkou*).
- [37] Algebra a teor. aritm. II — skriptum SPN Praha 1981 (spolu s *M. Komanem* a *B. Kussovou*).
- [38] Sběrka úloh z alg. a teor. at. III — skriptum PF Ústí n. L. 1981 (spolu s *M. Bělikem* a *J. Kopkou*).
- [39] Sběrka úloh z alg. a teor. ar. IV — skriptum PF Ústí n. L. 1982 (spolu s *M. Bělikem* a *J. Kopkou*).
- [40] Algebra a teor. aritm. III — skriptum SPN Praha 1983 (spolu s *M. Komanem* a *B. Kussovou*).
- [41] Algebra a teor. aritm. I — vysok. učebnice SPN Praha 1983 (spolu s *E. Caldou*, *M. Komanem* a *B. Kussovou*).
- [42] Algebra a teor. aritm. IV — skriptum SPN Praha 1984 (spolu s *M. Komanem* a *B. Kussovou*).
- [43] Grupy, PF Č. Budějovice 1984 (spolu s *B. Kussovou*, *J. Procházkou*, *J. Kriegem*, *L. Vaňatovou* a *J. Ichou*).
- [44] Algebra a teor. aritm. II — vysokošk. učebnice, SPN Praha (v tisku) (spolu s *M. Komanem* a *B. Vojtáškovou*).